

1 Co oznacza wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych?

Wykonywanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych polega na wniesieniu pozwu przez wierzyciela lub osobę dochodzącą egzekucji przeciw dłużnikowi lub osobie, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, oraz na zwróceniu się w tym pozwie do sądu o wyegzekwowanie należnego powodowi świadczenia.

Postępowanie egzekucyjne może mieć trzy cele: zapłata określonej sumy pieniężnej; wydanie określonej rzeczy lub zobowiązanie do wykonania określonej czynności lub powstrzymania się od wykonania określonej czynności.

Postępowanie egzekucyjne może odbywać się w trybie zwykłym [postępowanie zwykłe, uproszczone lub ujednolicone (*processo único*)] albo w postaci postępowania odrębnego.

Wszystkie postępowania egzekucyjne o zapłatę określonej sumy pieniężnej przeprowadza się w trybie postępowania zwykłego, z wyjątkiem postępowań wymienionych poniżej, które przeprowadza się w trybie uproszczonym, zaś postępowania egzekucyjne w przedmiocie świadczeń alimentacyjnych przeprowadza się w trybie postępowania odrębnego.

Postępowanie uproszczone przeprowadza się w przypadku postępowania egzekucyjnego o zapłatę określonej sumy pieniężnej na podstawie: orzeczenia sądowego lub arbitrażowego, którego wykonanie nie wymaga przeprowadzenia postępowania jako takiego;

pozwu o wydanie nakazu zapłaty, który opatrzone klauzulą wykonalności;

pozasądowego tytułu wykonawczego dotyczącego wymagalnego zobowiązania pieniężnego zabezpieczonego hipoteką lub zastawem;

pozasądowego tytułu wykonawczego dotyczącego wymagalnego zobowiązania pieniężnego, którego kwota nie przekracza dwukrotności pułapu wyznaczonego dla sądu pierwszej instancji.

Nawet jeżeli w sprawie wydano jeden z wymienionych tytułów wykonawczych, przeprowadza się postępowanie zwykłe zamiast uproszczonego w następujących przypadkach:

postępowanie egzekucyjne dotyczy zobowiązania przemiennego zależnego od spełnienia warunku lub od spełnienia świadczenia przez inną osobę; zobowiązanie podlegające egzekucji wymaga dokonania rozliczeń na etapie egzekucji, a rozliczenie takie nie polega na prostych obliczeniach matematycznych;

jeżeli tytuł egzekucyjny inny niż wyrok sądowy został wydany przeciwko jednemu z małżonków, a wierzyciel twierdzi we wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, że dług dotyczy obojga małżonków;

gdy postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte wyłącznie przeciwko poręczycielowi, który nie zrzekł się przywileju polegającego na prawie do wystąpienia o skierowanie egzekucji przeciwko dłużnikowi głównemu (*benefício da excussão prévia*).

Postępowanie egzekucyjne o wydanie określonej rzeczy oraz postępowanie o wykonanie określonej czynności lub powstrzymanie się od wykonania określonej czynności przeprowadza się w trybie ujednoliconego postępowania zwykłego.

Postępowanie egzekucyjne o wydanie określonej rzeczy można przekształcić w postępowanie egzekucyjne o zapłatę określonej sumy pieniężnej, jeżeli nie można uzyskać rzeczy, której wydania dochodzi wierzyciel. Wówczas w tym samym postępowaniu wierzyciel może zażądać zapłaty kwoty pokrywającej wartość rzeczy, która miała być wydana, oraz wysokość straty poniesionej w związku z niewydaniem tej rzeczy.

Jeżeli wierzyciel dochodzi określonej kwoty wraz z odszkodowaniem za poniesione szkody, postępowanie egzekucyjne o wykonanie określonej czynności lub powstrzymanie się od wykonania określonej czynności można przekształcić w postępowanie egzekucyjne o zapłatę określonej sumy pieniężnej.

Postępowanie egzekucyjne o świadczenia alimentacyjne jest postępowaniem odrębnym, w którym:

wierzyciel egzekwujący może wnieść o przyznanie części środków pieniężnych, wynagrodzeń lub rent/emerytur pobieranych przez osobę, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, lub o przyznanie należnych lub przyszłych dochodów dłużnika z wynajmu, przy czym przyznanie takich kwot jest niezależne od zajęcia;

jeżeli wierzyciel egzekwujący wniósł o przyznanie środków pieniężnych, wynagrodzeń lub rent/emerytur, o których mowa powyżej, podmiot odpowiedzialny za dokonywanie płatności lub rozliczanie wynagrodzenia zostaje powiadomiony o obowiązku przekazywania przyznanej części bezpośrednio wierzycielowi egzekwującemu;

jeżeli wierzyciel egzekwujący wniósł o przyznanie części dochodów z wynajmu, musi określić kwotę, której to dotyczy, a komornik przeprowadzi egzekucję ze środków, które uzna za wystarczające do zaspokojenia należnych i przyszłych płatności. Osoba, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, może zostać przesłuchana na tę okoliczność;

w każdym przypadku osobę, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, wzywa się do stawienia się przed sądem po przeprowadzeniu zajęcia, a jej sprzeciw wobec egzekucji lub zajęcia nie skutkuje zawieszeniem postępowania egzekucyjnego.

Postępowanie egzekucyjne regulują art. 550 i 551 (Rodzaje postępowań – Postępowanie egzekucyjne), 703–877 (Postępowanie egzekucyjne) i 933–937 (Specjalne postępowanie egzekucyjne w odniesieniu do alimentów) kodeksu postępowania cywilnego (Código de Processo Civil), z którym można zapoznać się [tutaj](#).

2 Jakie organy są właściwe w zakresie wykonywania orzeczeń?

Organami właściwymi do wykonywania orzeczeń są sądy i komornicy.

Wykonanie jako takie odbywa się w drodze sądowego postępowania egzekucyjnego, w którym organami właściwymi są sądy wspierane przez komorników.

Poza postępowaniem sądowym w prawie przewidziano również pozasądowe postępowanie przedegzekucyjne (*procedimento extrajudicial pré-executivo*), które jest fakultatywne i o którego wszczęcie może wnieść wierzyciel pod warunkiem spełnienia określonych przesłanek. Organem właściwym do prowadzenia pozasądowego postępowania przedegzekucyjnego jest komornik.

Sądowe postępowanie egzekucyjne

Postępowanie egzekucyjne wszczyna się na wniosek złożony do sądu. Wzór wniosku i tryb jego składania określono w ministerialnym rozporządzeniu wykonawczym (*Portaria*), tj. ministerialnym rozporządzeniu wykonawczym nr 282/2013 z dnia 29 sierpnia 2013 r. regulującym różne aspekty czynności egzekucyjnych w sprawach cywilnych (zmienionym, na dzień aktualizacji tej strony, rozporządzeniem nr 239/2020 z dnia 12 października 2020 r.), z którym można się zapoznać [tutaj](#).

Formularze przeznaczone dla wierzycieli składających wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, których nie musi reprezentować adwokat, aplikant adwokacki ani *solicitador*, znajdują się w [portalu CITIUS](#).

Wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego

Wniosek o wykonanie orzeczenia

Komornika wybiera wierzyciel egzekwujący. W przypadku niedokonania takiego wyboru sekretarz sądu z urzędu wyznacza losowego komornika. W wyjątkowych przypadkach przewidzianych w ustawie obowiązki komornika może pełnić urzędnik sądowy (*oficial de justiça*).

Co do zasady podział kompetencji między sąd a komornika jest następujący:

komornik jest odpowiedzialny za dokonanie wszystkich czynności formalnych związanych z postępowaniem egzekucyjnym, które nie wchodzą w zakres kompetencji sekretariatu sądu ani sędziego. Czynności te obejmują między innymi: doręczanie wezwań, zawiadomień, ogłoszeń, sprawdzanie baz danych, przeprowadzanie zajęcia i wpisywanie do rejestru, dokonywanie rozliczeń oraz dokonywanie płatności;

nawet po umorzeniu postępowania komornik musi dopilnować, aby czynności komornicze właściwe dla postępowania egzekucyjnego zostały dokonane; poza kompetencjami wyraźnie przewidzianymi w ustawie sekretarz sądu jest odpowiedzialny za zapewnienie sprawnego przebiegu postępowania pod względem administracyjnym i organizacyjnym oraz za wykonanie postanowień sądu, zarówno na etapie przygotowawczym, jak i w postępowaniu głównym lub wpadkowym o ustalenie stanu prawnego, z wyjątkiem czynności dotyczących wezwania do stawienia się przed sądem, za które odpowiada komornik; sekretarz sądu ma również obowiązek powiadomić komornika z urzędu o toczących się postępowaniach głównych lub wpadkowych o ustalenie stanu prawnego, a także o wszelkich dokonanych czynnościach, które mogą wpłynąć na postępowanie egzekucyjne.

W szczególności

sędzia jest zobowiązany do:

wydania, w stosownych przypadkach, nakazu tymczasowego;

wydania postanowienia w sprawie sprzeciwu wobec egzekucji i zajęcia oraz sprawdzenia wierzytelności i przypisania im kategorii zaspokojenia w terminie do trzech miesięcy od daty wniesienia sprzeciwu lub zgłoszenia wierzytelności;

wydania niepodlegającego zaskarżeniu postanowienia w sprawie skarg na czynności i decyzje komornika;

rozstrzygnięcia innych kwestii podniesionych przez komornika, strony lub interwenientów;

komornik jest zobowiązany do:

dokonania czynności niezbędnych do sprawdzenia zgodności tytułu wykonawczego z prawem oraz zapoznania się z elektronicznymi rejestrami egzekucji i internetowymi bazami danych, do których można uzyskać bezpośredni dostęp w celu ustalenia składników majątku podlegających zajęciu;

doręczenia wezwania osobie, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, również w przypadkach, w których osoba ta jest wzywana do stawienia się w sądzie w celu wskazania składników majątku podlegających zajęciu, w przypadku gdy nie stwierdzono żadnego takiego majątku;

przeprowadzenia zajęcia oraz dokonywania wezwań, które mają miejsce po przeprowadzeniu zajęcia;

przeprowadzenia sprzedaży, dokonania rozliczeń i zrealizowania płatności.

Jeżeli chodzi o postępowanie egzekucyjne wszczęte w Portugalii, właściwość rzeczowa sądów przedstawia się następująco:

(art. 111–131 ustawy nr 62/2013 z dnia 26 sierpnia 2013 r., z którą można się zapoznać [tutaj](#))

wydziały egzekucyjne sądu okręgowego, instancja centralna (*instância central do tribunal de comarca*), są właściwe do prowadzenia postępowań egzekucyjnych w sprawach cywilnych, z wyjątkiem: postępowań wchodzących w zakres właściwości sądu ds. własności intelektualnej, sądu ds. konkurencji, regulacji i nadzoru, sądu morskiego, wydziałów rodzinnych i nieletnich, wydziałów pracy, wydziałów gospodarczych oraz wykonywania orzeczeń wydanych przez wydział karny w postępowaniach, których zgodnie z zasadami postępowania karnego nie może prowadzić wydział cywilny;

w przypadku braku sądu egzekucyjnego lub innego wydziału bądź właściwego sądu szczególnego właściwość ma wydział ogólny (lub, w stosownych przypadkach, odpowiedni wydział cywilny) sądu okręgowego, instancja lokalna (*instância local do tribunal de comarca*).

Właściwość miejscowa sądów portugalskich w zakresie wszczynania postępowań egzekucyjnych przedstawia się następująco (art. 85–90 kodeksu postępowania cywilnego, z którym można się zapoznać [tutaj](#)):

Co do zasady sądem właściwym do przeprowadzenia egzekucji jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika, chyba że przepisy szczególne lub opisane poniżej zasady stanowią inaczej.

Wierzyciel może wskazać sąd właściwy dla miejsca, w którym dane zobowiązanie ma zostać wykonane, w przypadku gdy dłużnik jest osobą prawną lub w przypadku gdy miejsce zamieszkania wierzyciela znajduje się na obszarze metropolitalnym Lizbony lub Porto, przy czym dłużnik ma miejsce zamieszkania na tym samym obszarze metropolitalnym.

Jeżeli postępowanie egzekucyjne toczy się w celu wydania określonej rzeczy lub odzyskania należności zabezpieczonych rzeczowo, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się dana rzecz, lub sąd właściwy dla miejsca, w którym znajdują się rzeczy stanowiące przedmiot zabezpieczenia.

Jeżeli postępowanie egzekucyjne ma zostać wszczęte w okręgu, w którym dłużnik ma miejsce zamieszkania, przy czym taki dłużnik nie zamieszkuje w Portugalii, ale ma składniki majątku na terytorium Portugalii, wówczas właściwość ma sąd właściwy dla miejsca położenia takich składników majątku.

Sąd właściwy dla miejsca, w którym znajduje się majątek, jest właściwy również w przypadku, gdy: postępowanie egzekucyjne należy wszcząć przed sądem portugalskim, ponieważ dotyczy ono ważności utworzenia/likwidacji spółki lub innej osoby prawnej z siedzibą w Portugalii lub ważności decyzji jej organów statutowych, a nie wystąpi żadna z sytuacji opisanych w poprzednich lub kolejnych zasadach dotyczących egzekucji.

W sprawie, w której połączono kilka postępowań egzekucyjnych podlegających właściwości różnych sądów, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika.

W celu wykonania orzeczenia wydanego przez sąd portugalski wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wnosi się w toku postępowania, którego on dotyczy, po czym załącza się go do akt sprawy. W przypadku późniejszego wniesienia apelacji w sprawie przekazuje się kopię akt. Jeżeli organem właściwym do przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego jest wyspecjalizowany wydział, należy mu przekazać w trybie pilnym odpis wyroku, wniosek stanowiący podstawę wszczęcia postępowania egzekucyjnego oraz dokumenty uzupełniające.

Jeżeli orzeczenie zostało wydane przez sędziów arbitrażowych w toku postępowania arbitrażowego przeprowadzonego w Portugalii, sądem właściwym do przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego jest sąd okręgowy właściwy dla miejsca, w którym odbyło się postępowanie arbitrażowe.

Jeżeli sprawa została wniesiona do rozpoznania przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika.

W przypadku postępowań egzekucyjnych w przedmiocie kosztów, grzywien lub odszkodowań z tytułu wniesienia pozwu w złej wierze sądem właściwym jest sąd, przed którym toczyło się postępowanie zakończone doręczeniem odnośnego rachunku lub rozliczenia. Egzekucję kosztów, grzywien lub odszkodowań prowadzi się w toku postępowania prowadzonego w danej sprawie.

Jeżeli sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy zarządzi pokrycie kosztów, zapłacenie grzywiny lub wypłacenie odszkodowania, postępowanie egzekucyjne wszczyna się w sądzie pierwszej instancji właściwym miejscowo do rozpoznania danej sprawy;

w przypadku egzekucji na podstawie orzeczenia sądu zagranicznego, w tym również na podstawie europejskiego tytułu egzekucyjnego, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego.

Pozasądowe postępowanie przedegzekucyjne

Alternatywą dla postępowania sądowego, z której mogą skorzystać wierzyciele, jest pozasądowe postępowanie przedegzekucyjne określane jako PEPEX (*procedimento extrajudicial pré-executivo*)

Organem właściwym do dokonywania czynności w toku tego postępowania jest komornik.

Z PEPEX można korzystać w przypadku: krajowych orzeczeń egzekucyjnych; innych krajowych tytułów egzekucyjnych; orzeczeń sądów zagranicznych objętych stwierdzeniem wykonalności; orzeczeń, których wykonalność wynika z przepisów UE, postanowień traktatów lub postanowień konwencji wiążących dla Portugalii; europejskich tytułów egzekucyjnych. W każdym z tych przypadków muszą być spełnione poniższe wymogi:

wierzyciel musi posiadać tytuł egzekucyjny spełniający przesłanki wniesienia o wszczęcie postępowania egzekucyjnego o zapłatę określonej sumy pieniężnej w trybie uproszczonym oraz

zarówno powód, jak i pozwany muszą posiadać numer identyfikacji podatkowej w Portugalii, niezależnie od ich obywatelstwa czy miejsca zamieszkania.

Komornicy poszukują składników majątku i źródeł dochodu z wykorzystaniem numeru identyfikacji podatkowej pozwanego – takie czynności można prowadzić wyłącznie w portugalskich bazach danych (komornicy nie mają prawa wglądu do baz danych innych państw członkowskich). Zgodnie z ustawodawstwem portugalskim o nadanie numeru identyfikacji podatkowej mogą wystąpić zarówno zagraniczne osoby prawne, jak i zagraniczne osoby fizyczne, nawet jeżeli nie prowadzą działalności ani nie mają miejsca zamieszkania / siedziby w Portugalii.

PEPEX to postępowanie elektroniczne prowadzone bez wykorzystania dokumentów w formie papierowej, które jest szybsze i tańsze niż postępowanie sądowe. Wierzyciel składa [wstępny wniosek](#) bezpośrednio za pośrednictwem platformy informatycznej dostępnej pod następującym adresem:

Dostęp do portalu organu podatkowo-celnego uzyskuje się po wprowadzeniu danych uwierzytelniających lub za pomocą cyfrowego certyfikatu „karty obywatela” (*cartão de cidadão*).

Jeżeli wierzyciel ustanowił upoważnionego pełnomocnika, adwokaci (*advogados*) i *solicitadores* mogą uzyskać dostęp do tej platformy, korzystając z cyfrowego certyfikatu wystawionego w tym celu przez ich odpowiednie organy zawodowe.

Złożony wniosek trafia automatycznie do komornika, a wierzyciele niezwłocznie (zwykle w ciągu pięciu dni od daty złożenia wniosku) uzyskują informację o realnej możliwości odzyskania należnych im środków pieniężnych lub wystawiane do celów podatkowych zaświadczenie o niemożności ściągnięcia tych środków, bez konieczności wszczynania postępowania sądowego.

Głównym celem tego postępowania jest doprowadzenie do dobrowolnego zaspokojenia wierzytelności. W postępowaniu PEPEX nie dopuszcza się możliwości dokonania zajęcia. Aby uzyskać taką możliwość, należy przekształcić postępowanie PEPEX w postępowanie egzekucyjne.

W toku postępowania PEPEX osoba, której dotyczy wniosek, może zrealizować płatność dobrowolnie lub zawrzeć z wnioskodawcą ugodę w sprawie spłaty.

Jeżeli wnioskodawca zdecyduje się powiadomić stronę przeciwną o wszczęciu postępowania, każdorazowo dokonuje tego komornik, nawiązując bezpośredni kontakt ze stroną przeciwną.

Adresatów wniosku, którzy zostali prawidłowo powiadomieni o wszczęciu postępowania, lecz nie podjęli w związku z tym żadnych działań, wpisuje się do publicznie dostępnego wykazu dłużników, co umożliwia wydanie wspomnianego powyżej zaświadczenia o niemożności ściągnięcia zadłużenia, wystawianego do celów prawnych i podatkowych. Jeżeli dłużnik spłaci następnie pełną kwotę wierzytelności, jego nazwisko wykreśla się z wykazu dłużników i powiadamia się o tym fakcie organ podatkowy.

Strony biorące udział w postępowaniu PEPEX mogą wnieść o udział sędziego: wnioskodawca może przekształcić postępowanie PEPEX w postępowanie egzekucyjne, gdy nie uda się uzyskać dobrowolnej zapłaty; osoba, której dotyczy wniosek, może w tym celu zgłosić sprzeciw wobec postępowania PEPEX. Jeżeli chodzi o koszty, postępowanie PEPEX jest tańsze niż postępowanie sądowe. Płacąc zaledwie 51,00 euro plus VAT, wierzyciele mogą dowiedzieć się, czy odzyskanie wierzytelności jest możliwe, niezależnie od wartości przedmiotu sporu. Jeżeli uda się odzyskać wierzytelność, koszty mogą przekroczyć 51,00 euro w zależności od sprawy.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że w przypadku przekształcenia postępowania PEPEX w postępowanie egzekucyjne wierzyciele są zwolnieni z obowiązku wniesienia wstępnej opłaty sądowej.

Postępowanie PEPEX przewidziano w ustawie nr 32/2014 z dnia 30 maja 2014 r., z którą można się zapoznać [tutaj](#), przy czym jego przebieg regulują przepisy rozporządzenia nr 233/2014 z dnia 14 listopada 2014 r., z którym można się zapoznać [tutaj](#).

3 Jakie warunki muszą być spełnione, aby można było wydać tytuł wykonawczy?

3.1 Postępowanie

Podstawą postępowania egzekucyjnego jest tytuł egzekucyjny, który wyznacza cel i granice postępowania egzekucyjnego. Przyjmuje się, że tytuły egzekucyjne obejmują ustawowe odsetki za zwłokę od kwoty dochodzonego zobowiązania.

Orzeczenie jest wykonalne oraz istnieje możliwość wydania tytułu egzekucyjnego w następujących przypadkach:

a) Wyroki przeciwko pozwanemu

Wyroki stanowią tytuły wykonawcze dopiero po uprawomocnieniu się, chyba że jego zaskarżenie nie wywołuje skutku zawieszającego.

Równoważne wyrokom – ze względu na przymiot wykonalności – są zarządzenia i wszelkie inne orzeczenia lub akty wydawane przez organ sądowy, które nakładają obowiązek wywiązania się z zobowiązania. Orzeczenia sądu arbitrażowego podlegają wykonaniu na takich samych zasadach jak wyroki sądów powszechnych.

Nie naruszając postanowień traktatów i konwencji oraz przepisów rozporządzeń UE i przepisów szczególnych, orzeczenia wydane przez sądy lub sędziów arbitrażowych w państwie trzecim mogą stanowić podstawę do przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego dopiero po poddaniu ich kontroli sądowej i zatwierdzeniu przez właściwy sąd portugalski.

Tytuły egzekucyjne wydane w państwach trzecich podlegają wykonaniu bez konieczności przeprowadzania kontroli sądowej.

b) Dokumenty sporządzone lub poświadczane przez notariusza lub inne właściwe podmioty lub specjalistów posiadających stosowne kwalifikacje, które wiążą się z ustaleniem lub uznaniem istnienia zobowiązania

Dokumenty sporządzone lub poświadczane przez notariusza lub inne właściwe podmioty lub specjalistów posiadających stosowne kwalifikacje, w których uzgadnia się przyszłe płatności lub ustanawia przyszłe zobowiązania, mogą posłużyć jako podstawa wszczęcia postępowania egzekucyjnego, pod

warunkiem że zostanie wykazane, na podstawie dokumentu sporządzonego zgodnie z postanowieniami takich dokumentów lub, w przypadku braku takich postanowień, dokumentu opatrzonego klauzulą wykonalności, że dokonano czynności potwierdzającej zawarcie transakcji handlowej lub że zobowiązanie zostało nałożone na jedną ze stron na mocy umowy zawartej między stronami.

Dokument podpisany w imieniu innej osoby podlega wykonaniu wyłącznie wówczas, jeśli podpis został poświadczony przez notariusza lub inne właściwe podmioty lub specjalistów posiadających stosowne kwalifikacje.

c) Instrumenty dłużne, nawet jeżeli wynikają z zapisu sporządzonego odręcznie, pod warunkiem że w takiej sytuacji okoliczności faktyczne stanowiące dowód istnienia stosunku leżącego u podstaw zobowiązania są wyszczególnione w odpowiednim dokumencie lub określone we wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego

Instrumenty dłużne obejmują чеки, weksle i skrypty dłużne.

d) Dokumenty podlegające wykonaniu na mocy przepisów szczególnych

Na przykład pozwny o wydanie nakazów, które opatrzone klauzulą wykonalności i do których załączono protokoły zebrań członków spółdzielni mieszkaniowych.

3.2 Główne warunki

Dotyczące roszczenia

Roszczenie będące przedmiotem egzekucji musi być pewne i wymagalne, a jego kwota musi być ustalona. Jeżeli egzekucja nie jest prowadzona na podstawie tytułu egzekucyjnego, rozpoczyna się ją od czynności służących potwierdzeniu, że zobowiązanie jest pewne i wymagalne oraz że opiewa na konkretną kwotę.

Dotyczące wierzyciela

Aby wierzytelność mogła być przedmiotem egzekucji, postępowanie egzekucyjne musi zostać wszczęte przez osobę wskazaną w tytule egzekucyjnym jako wierzyciel. Jeżeli tytuł został wystawiony na okaziciela, o wszczęcie postępowania egzekucyjnego występuje osoba będąca w posiadaniu tytułu egzekucyjnego.

Jeżeli prawo lub zobowiązanie zostało odziedziczone, postępowanie egzekucyjne należy wszcząć w odniesieniu do spadkobierców osób wskazanych w tytule egzekucyjnym jako wierzyciele lub dłużnicy. We wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wierzyciel egzekwujący przedstawia okoliczności faktyczne potwierdzające dziedziczenie.

Dotyczące dłużnika

Postępowanie egzekucyjne musi zostać wszczęte przeciwko osobie wskazanej w tytule egzekucyjnym jako dłużnik.

Majątek osoby, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, podlega zajęciu, nawet jeżeli – z jakiegokolwiek powodu – znajduje się w posiadaniu osoby trzeciej, bez uszczerbku jednakże dla praw takiej osoby trzeciej względem wierzyciela egzekwującego.

Egzekucję długu zabezpieczonego rzeczowo na majątku osoby trzeciej przeprowadza się bezpośrednio przeciwko takiej osobie trzeciej, jeżeli wierzyciel egzekwujący chce skorzystać z zabezpieczenia, przy czym istnieje również możliwość skierowania postępowania przeciwko dłużnikowi.

W przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego wyłącznie przeciwko osobie trzeciej i gdy uznano, że majątek obciążony zabezpieczeniem rzeczowym jest niewystarczający, wierzyciel egzekwujący może – w toku tego samego postępowania – wystąpić o kontynuowanie postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi, który zostanie pozwany celem pełnego zaspokojenia roszczenia. Jeżeli obciążony majątek należy do dłużnika, ale znajduje się w posiadaniu osoby trzeciej, postępowanie można skierować zarówno przeciwko osobie trzeciej, jak i przeciwko dłużnikowi.

W postępowaniu egzekucyjnym wszczętym przeciwko poręczycielowi majątku poręczyciela nie można zająć, dopóki wszystkie składniki majątku dłużnika głównego nie zostaną zajęte, pod warunkiem że poręczyciel skorzysta z przysługującego mu prawa do wystąpienia o skierowanie egzekucji przeciwko dłużnikowi głównemu (*benefício da excussão*) przed upływem terminu wniesienia sprzeciwu wobec egzekucji.

W przypadku zajęcia majątku wspólnego małżonków w ramach egzekucji wszczętej przeciwko jednemu z małżonków z uwagi na fakt, że majątek dłużnika jest niewystarczający, małżonek dłużnika otrzymuje zawiadomienie z pouczeniem o możliwości wystąpienia o podział majątku lub przedstawienia zaświadczenia potwierdzającego, że takie postępowanie zostało wszczęte, pod rygorem kontynuowania egzekucji z majątku wspólnego.

W przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko jednemu z małżonków wierzyciel egzekwujący może utrzymywać, w oparciu o wyraźne przesłanki, że dług, wskazany w tytule egzekucyjnym innym niż wyrok, jest długiem wspólnym. W takich przypadkach wzywa się małżonka dłużnika, aby złożył oświadczenie, w którym potwierdzi lub zaprzeczy, że dług jest wspólny, w oparciu o przedstawione przesłanki; w razie braku takiego oświadczenia dług zostanie uznany za wspólny, bez uszczerbku dla możliwości wniesienia sprzeciwu.

W przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko któremukolwiek ze współwłaścicieli majątku odrębnego lub niepodzielnego składniki majątku wspólnego lub ich części lub określone części majątku niepodzielnego nie mogą zostać zajęte.

W przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom zajęciu podlegają wyłącznie składniki majątku otrzymane od spadkodawcy. Jeżeli zajęcie obejmuje inne składniki majątku, strona, wobec której ma być przeprowadzone zajęcie, może wystąpić do komornika o uchylenie zajęcia, wskazując, które składniki majątku znajdujące się w jej posiadaniu pochodzą z masy spadkowej. Wniosek taki zostanie uwzględniony, jeśli wierzyciel egzekwujący nie zgłosi sprzeciwu. Jeżeli wierzyciel egzekwujący sprzeciwia się uchyleniu zajęcia, strona, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, może uzyskać uchylenie zajęcia wyłącznie w przypadku, gdy spadek przyjęto z dobrodziejstwem inwentarza (bez wszczynania postępowania o sporządzanie spisu inwentarza spadku), oraz jeżeli strona ta oświadczy i udowodni przed sądem:

a) że zajęty majątek nie pochodził ze spadku;

b) że nie otrzymała w ramach spadku większej liczby składników majątku niż wskazała w oświadczeniu albo, w przypadku otrzymania większej liczby składników majątku, że majątek został wykorzystany na pokrycie zobowiązań spadkowych.

Mechanizm ten opiera się na przepisach wskazanych w odpowiedzi na pytanie 1.

4 Przedmiot i charakter środków egzekucyjnych

Do głównych środków egzekucyjnych należą:

zajęcie;

sprzedaż;

dokonanie płatności;

wydanie określonej rzeczy;

wykonanie czynności przez inny podmiot na koszt strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja.

Przed zastosowaniem wspomnianych głównych środków egzekucyjnych albo po ich podjęciu konieczne może być dokonanie innych niezbędnych czynności (takich jak wybór świadczenia w przypadku zobowiązania przemienne; dowód potwierdzający spełnienie warunku lub wyświadczenie usługi, od których uzależnione jest zobowiązanie będące przedmiotem egzekucji; upłynienie zobowiązania podlegającego egzekucji, w przypadku gdy jest ono niepiętne;

oszacowanie kosztów zastępczego wykonania zobowiązania przez osobę третią; przeprowadzenie wcześniejszych konsultacji w celu zlokalizowania i zidentyfikowania składników majątku podlegających zajęciu; wpisanie zajęcia do rejestru; ustanowienie depozytariusza zajętych składników majątku; ogłoszenie sprzedaży zajętych składników majątku; powiadomienie urzędu rejestrowego o sprzedaży).

Wybór środków egzekucyjnych zależy od celu egzekucji, którym może być: zapłata określonej sumy pieniężnej; wydanie określonej rzeczy; lub zobowiązanie do wykonania określonej czynności lub powstrzymania się od wykonania określonej czynności.

W postępowaniu egzekucyjnym o zapłatę określonej sumy pieniężnej środkami egzekucyjnymi najodpowiedniejszymi do osiągnięcia celu postępowania są zajęcie, sprzedaż i dokonanie płatności.

W postępowaniu egzekucyjnym o wydanie określonej rzeczy środkiem egzekucyjnym najodpowiedniejszym do osiągnięcia celu postępowania jest wydanie określonej rzeczy przez komornika. Jeżeli nie można odnaleźć rzeczy, której wydania dochodzi wierzyciel egzekwujący, wierzyciel może przekształcić takie postępowanie w postępowanie egzekucyjne o zapłatę określonej sumy pieniężnej, dochodząc świadczenia pieniężnego w kwocie odpowiadającej wartości rzeczy powiększonej o odszkodowanie z tytułu jej niewydania.

W postępowaniu egzekucyjnym o wykonanie określonej czynności lub powstrzymanie się od wykonania określonej czynności można wyróżnić dwa alternatywne odpowiednie środki egzekucyjne: wykonanie czynności przez inną osobę na koszt strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, jeżeli możliwe jest zastępcze wykonanie, oraz wypłacenie odszkodowania z tytułu opóźnienia; albo wypłacenie odszkodowania, jeżeli zastępcze wykonanie nie jest możliwe; kwotę odszkodowania można powiększyć o karę pieniężną. Jeżeli wierzyciel egzekwujący dochodzi odszkodowania, postępowanie egzekucyjne o wykonanie określonej czynności lub powstrzymanie się od wykonania określonej czynności przekształca się w postępowanie egzekucyjne o zapłatę określonej sumy pieniężnej.

4.1 Jakie składniki majątku mogą podlegać egzekucji?

Cały majątek dłużnika, który podlega zajęciu, może być przedmiotem egzekucji.

Egzekucja może obejmować składniki majątku osoby trzeciej, jeżeli są one powiązane z gwarancją kredytową lub jeżeli są przedmiotem czynności dokonanej na szkodę wierzyciela, którą wierzyciel skutecznie zaskarżył.

Zajęciu podlegają wyłącznie rzeczy i prawa, które można wyrazić w kategoriach pieniężnych. Składniki majątku, które nie mogą być przedmiotem legalnej wymiany handlowej, nie podlegają zajęciu.

W związku z powyższym przedmiotem egzekucji mogą być następujące składniki majątku:

nieruchomości,
ruchomości,
wierzitelności,
papiery wartościowe,
uprawnienia,
oczekiwania prawne dotyczące nabycia,
depozyty bankowe,
świadczenia lub wynagrodzenie,
niepodzielny majątek wspólny,
udziały w spółkach,
lokale przedsiębiorstwa.

4.2 Jakie skutki mają środki egzekucyjne?

Skutki zajęcia

Poza przypadkami wyraźnie przewidzianymi w przepisach wierzyciel egzekwujący nabywa w rezultacie zajęcia prawo do zaspokojenia wierzitelności przed jakimkolwiek innym wierzycielem, który nie ustanowił wcześniejszego zabezpieczenia rzeczowego.

Jeżeli majątek strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, został już zajęty, pierwszeństwo zajęcia odnosi się do daty dokonania takiego zajęcia.

Bez uszczerbku dla zasad regulujących wpis do rejestru jakakolwiek czynność polegająca na zbyciu, obciążeniu czy oddaniu w najem zajętych składników majątku pozostaje bez uszczerbku dla możliwości przeprowadzenia egzekucji.

W przypadku gdy jakakolwiek wierzitelność dłużnika zostanie zajęta, wygaśnięcie wierzitelności z przyczyny zależnej od woli strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, lub jej dłużnika, które stwierdzono po zajęciu, również pozostaje bez uszczerbku dla możliwości przeprowadzenia egzekucji.

Na uiszczenie w całości lub cesję – przed zajęciem – opłat z tytułu najmu, które nie stały się jeszcze wymagalne, nie można się powołać przeciwko wierzycielowi egzekwującemu w zakresie, w jakim opłaty z tytułu najmu odnoszą się do okresów, które jeszcze nie upłynęły w dniu zajęcia.

Jeżeli zajęta rzecz została utracona, przywłaszczona lub doznała uszczerbku na wartości, a także w każdym przypadku, gdy pojawia się kwestia odszkodowania dla osoby trzeciej, wierzyciel egzekwujący zachowuje prawo do danej rzeczy z odpowiednich roszczeń lub z kwot wypłaconych w ramach odszkodowania.

Skutki sprzedaży

Wskutek sprzedaży w toku egzekucji prawa do sprzedawanej rzeczy przysługujące stronie, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, przechodzą na nabywcę tej rzeczy.

Przeniesienie własności rzeczy jest wolne od wszelkich obciążających zastawów i jakichkolwiek praw rzeczowych, które nie zostały wpisane do rejestru przed zajęciem lub ustanowieniem zabezpieczenia, z wyjątkiem tych, które po wcześniejszym ustanowieniu wywołują skutki wobec osób trzecich niezależnie od wpisu do rejestru.

Z chwilą wygaśnięcia wspomnianych powyżej prawa osób trzecich zostają zaliczone w poczet zysków ze sprzedaży danego majątku.

Skutki dokonania płatności

Płatność skutkuje umorzeniem egzekucji.

Płatności można dokonać w środkach pieniężnych, w drodze wydania majątku wierzycielowi, cesji wynagrodzenia lub płatności w ratach na mocy porozumienia między wierzycielem egzekwującym a stroną, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja.

Skutki wydania rzeczy

Jeżeli strona, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, nie wyda rzeczy dobrowolnie, w celu wyegzekwowania wydania rzeczy stosuje się odpowiednio – jako rozwiązanie alternatywne – przepisy dotyczące zajęcia, z zastrzeżeniem przeprowadzenia przeszukania i dokonania innych niezbędnych czynności.

Wydanie może obejmować majątek należący do państwa, innych publicznych osób prawnych, podmiotów wykonujących roboty publiczne lub realizujących koncesje na świadczenie usług publicznych lub przedsiębiorstw prowadzących działalność charytatywną.

W przypadku mienia ruchomego, którego wartość należy określić przez policzenie, zważenie lub zmierzenie, komornik przeprowadza stosowne czynności samodzielnie, a następnie wydaje należną ilość wierzycielowi egzekwującemu.

W przypadku nieruchomości komornik przenosi prawo własności do nieruchomości na wierzyciela egzekwującego, przekazując mu – w stosownych przypadkach – dokumenty i klucze, oraz poucza stronę, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, lokatorów i władających o konieczności poszanowania i uznania praw wierzyciela egzekwującego.

Jeżeli rzecz jest przedmiotem współwłasności z innymi zainteresowanymi stronami, wierzyciel egzekwujący otrzymuje udział we własności takiej rzeczy.

Jeżeli nieruchomość stanowi główne miejsce zamieszkania strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, a przeniesienie strony do innego lokalu może nastręczać poważnych trudności, komornik z wyprzedzeniem informuje władze gminy i właściwe organy socjalne o zamiarze przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości.

Jeżeli nieruchomość stanowi główne miejsce zamieszkania wynajmowane przez stronę, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, komornik zawiesza egzekucję, jeżeli na podstawie okazanego mu zaświadczenia lekarskiego wskazującego okres, przez który należy utrzymać zawieszenie wydania nieruchomości, stwierdzi, że z powodu poważnej choroby środek ten zagraża życiu mieszkającej tam osoby.

Skutki wykonania czynności

Jeżeli wierzyciel egzekwujący zdecyduje się na wykonanie czynności przez inną osobę, zwraca się o powołanie biegłego, który oszacuje koszt takiej czynności.

Po oszacowaniu kosztów następuje zajęcie majątku niezbędnego do zapłaty ustalonej kwoty zgodnie z pozostałymi warunkami postępowania egzekucyjnego o zapłatę określonej sumy pieniężnej.

Jeżeli dłużnik został zobowiązany do powstrzymania się od wykonania określonej czynności, a mimo to ją wykona, wierzyciel będzie miał prawo żądać, aby wykonane dzieło – jeżeli doszło do jego wykonania – zostało zniszczone na koszt osoby zobowiązanej do powstrzymania się od jego wykonania.

Prawo to wygasa, dając podstawę jedynie do odszkodowania na warunkach ogólnych, jeżeli szkoda poniesiona przez dłużnika w rezultacie rozbiórki jest znacznie większa niż szkoda poniesiona przez wierzyciela.

4.3 Jak długo obowiązują takie środki?

Sprzedaż, dokonanie płatności, wydanie określonej rzeczy i zobowiązanie do wykonania określonej czynności lub powstrzymania się od wykonania określonej czynności to środki egzekucyjne, dla których – po ich wykonaniu – nie przewidziano żadnych okresów obowiązywania. To samo dotyczy zajęcia, z zastrzeżeniem wskazanych poniżej warunków szczególnych obowiązujących w przypadku zajęcia majątku podlegającego wpisowi do rejestru.

W przypadku zajęcia nieruchomości podlegających wpisowi do rejestru dokonanie takiego wpisu jest obowiązkowe, a podmiotem odpowiedzialnym jest komornik. W niektórych przypadkach wyraźnie wskazanych w ustawie wpis zajęcia do rejestru należy oznaczyć jako tymczasowy. W takiej sytuacji tymczasowy wpis do rejestru wygasa, jeżeli nie zostanie przekształcony we wpis stały lub jeżeli nie zostanie odnowiony w wyznaczonym terminie. Dlatego też w przypadku zajęcia majątku podlegającego wpisowi do rejestru, którego wpis jest tymczasowy, komornik musi zapewnić przekształcenie wpisu tymczasowego w stały, jeżeli w międzyczasie pojawi się taka możliwość, lub jego odnowienie na niezbędny okres.

Postępowanie egzekucyjne, które zostało już wszczęte, może zakończyć się na etapie podjętej z należytą starannością próby ustalenia miejsca położenia majątku dłużnika, bez dokonania płatności, jeżeli pomimo dochowania należytej staranności poszukiwania okażą się bezskuteczne po upływie przewidzianego w kodeksie postępowania cywilnego terminu w zależności od sprawy i mającej zastosowanie formy postępowania.

Mechanizm ten opiera się na przepisach wskazanych w odpowiedzi na pytanie 1.

5 Czy istnieje możliwość odwołania od takiego środka?

W ogólnym znaczeniu termin „zaskarżenie” (*recurso*) obejmuje sprzeciw wobec egzekucji, sprzeciw wobec zajęcia oraz inne środki zaskarżenia.

Sprzeciw wobec egzekucji

Osoba, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, może zaskarżyć egzekucję, wnosząc sprzeciw w terminie 20 dni od daty otrzymania wezwania.

Nie naruszając przepisów prawa międzynarodowego i prawa Unii, które są wiążące dla Portugalii i mają pierwszeństwo nad innymi przepisami, zgodnie z prawem krajowym przesłanki wniesienia sprzeciwu wobec egzekucji różnią się w zależności od tego, czy egzekucję przeprowadza się na podstawie wyroku sądowego (bardziej rygorystyczne), wyroku sądu polubownego (nieco mniej rygorystyczne) czy innego tytułu egzekucyjnego (najmniej rygorystyczne).

Jeżeli egzekucję przeprowadza się na podstawie wyroku sądowego, sprzeciw można wnieść wyłącznie w oparciu o następujące przesłanki:

tytuł egzekucyjny nie istnieje lub jest bezskuteczny;

akta sprawy lub poświadczony odpis są sfałszowane lub zawierają nieprawidłowe informacje, co wpływa na warunki egzekucji;

brak jakichkolwiek wymogów proceduralnych, od których zależy prawidłowość działania organu przeprowadzającego egzekucję, bez uszczerbku dla jego postępowania;

fakt, że pozwany nie uczestniczył w postępowaniu o ustalenie stanu prawnego, jeżeli zostanie ujawniona którakolwiek z okoliczności, o których mowa w art. 696 lit. e) kodeksu cywilnego (nie doręczono wezwania lub wezwanie było nieważne; brak świadomości istnienia wezwania z przyczyn niezależnych od pozwanego; brak sprzeciwu na skutek działania siły wyższej);

niepewność, bezskuteczność lub brak płynności zobowiązania mającego być przedmiotem egzekucji, których nie wyeliminowano na początkowym etapie postępowania egzekucyjnego;

przesłanka powagi rzeczy osądzonej, która zaszła przed wykonaniem wyroku;

każde wygaśnięcie lub każda zmiana zobowiązania, pod warunkiem że nastąpiły po zakończeniu rozprawy w postępowaniu o ustalenie stanu prawnego i o ile można przedstawić stosowne dowody z dokumentów; przedawnienie prawa lub zobowiązania, które można udowodnić w dowolny sposób;

wniesienie powództwa wzajemnego przeciwko wierzycielowi egzekwującemu w celu uzyskania potrącenia wierzytelności;

w przypadku wydania wyroku zatwierdzającego uznanie wierzytelności lub ugodę – każda przesłanka nieważności lub możliwości unieważnienia tych czynności.

W przypadku egzekucji na podstawie wyroku sądu polubownego poza powyższymi przesłankami sprzeciwu można również powołać się na przesłanki sądowego unieważnienia takiego wyroku, nie naruszając przepisów ustawy o dobrowolnym arbitrażu ([Lei da Arbitragem Voluntária](#)).

Jeżeli egzekucja nie opiera się na wyroku ani na wniosku o wydanie nakazu sądowego, któremu nadano klauzulę wykonalności, poza wymienionymi powyżej przesłankami wniesienia sprzeciwu wobec egzekucji przeprowadzanej na podstawie wyroku można powołać się również na wszelkie inne przesłanki, które można podnieść jako zarzut w postępowaniu o ustalenie stanu prawnego.

Sprzeciw wobec zajęcia

Strona, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, jej małżonek i osoby trzecie mogą zgłosić sprzeciw wobec zajęcia określonych składników majątku w przypadkach wskazanych poniżej.

W przypadku zajęcia składników majątku należących do strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, strona ta może sprzeciwić się zajęciu w oparciu o dowolną z poniższych przesłanek:

niedopuszczalność zajęcia faktycznie zajętych składników majątku lub skala dokonanego zajęcia;

natychmiastowe zajęcie majątku, który tylko pomocniczo zaspokaja egzekwowany dług;

zajęcie majątku, którego – z uwagi na fakt, że w świetle przepisów prawa materialnego nie może zostać wykorzystany do zaspokojenia egzekwowanego długu – nie powinien dotyczyć ten środek.

Jeżeli zajęcie lub zarządzone przez sąd konfiskata lub wydanie majątku naruszają prawo własności lub dowolne inne prawo przysługujące osobie niebędącej stroną w sprawie, niedające się pogodzić z wykonaniem lub skalą środka, poszkodowany może dochodzić tego prawa, wnosząc powództwo osoby trzeciej w sprawie zwrotu zajętego mienia (*embargo de terceiro*).

Małżonek będący osobą trzecią może – bez zgody drugiego małżonka – bronić swoich praw w odniesieniu do własnego majątku lub majątku wspólnego, na które zajęcie miało bezpodstawny wpływ.

Mechanizm ten opiera się na przepisach wskazanych w odpowiedzi na pytanie 1.

Środki zaskarżenia

Zwykłe postępowanie odwoławcze można wszcząć przed sądem apelacyjnym (*de apelação*) (przeciwko wyrokom wydanym przez sąd pierwszej instancji); od wyroku można również odwołać się, wnosząc skargę kasacyjną (*de revista*) do Sądu Najwyższego. Zwyczajne środki zaskarżenia od orzeczeń wydanych w postępowaniu egzekucyjnym regulują przepisy mające zastosowanie do postępowania o ustalenie stanu prawnego.

Co do zasady zwyczajny środek zaskarżenia można wnieść wyłącznie w przypadku, gdy wartość przedmiotu sporu w sprawie przekracza pułap wyznaczony dla sądu, w którym sprawa ta jest rozpoznawana, a zaskarżone orzeczenie niekorzystne dla strony wnoszącej środek zaskarżenia dotyczy kwoty przekraczającej połowę pułapu wyznaczonego dla tego sądu. W Portugalii wartość przedmiotu sporu stanowiąca pułap wyznaczony dla sądu apelacyjnego wynosi 30 000,00 euro, natomiast w przypadku sądu pierwszej instancji jest to 5 000,00 euro.

W postępowaniu egzekucyjnym przewiduje się powództwo wpadkowe o ustalenie stanu prawnego (*incidentes declarativos*), w zależności od sprawy – np. zaskarżenie egzekucji przez wniesienie powództwa w sprawie zwrotu zajętego mienia przeciwko stronie, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, sprzeciw wobec zajęcia przez stronę, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, lub przez osoby trzecie, a także zweryfikowanie i ustalenie kolejności zaspokajania roszczeń w przypadku istnienia wierzycieli dysponujących zabezpieczeniem rzeczowym ustanowionym na zajętych składnikach majątku, którzy wystąpili o zaspokojenie swoich wierzytelności z zysków uzyskanych ze sprzedaży zajętych składników majątku. Od orzeczeń wydanych w przedmiocie takich roszczeń ubocznych o ustalenie stanu prawnego również przysługuje środek zaskarżenia na warunkach określonych powyżej.

W postępowaniu egzekucyjnym zaskarżyć można w szczególności:

postanowienie w sprawie wniosku o wyłączenie sędziego;

postanowienie w przedmiocie właściwości wyłącznej sądu;

postanowienie o zawieszeniu postępowania;

postanowienie o przyjęciu lub odrzuceniu pisma procesowego lub środka dowodowego;

postanowienie o nałożeniu grzywny lub innej sankcji procesowej;

postanowienie nakazujące unieważnienie wpisu do rejestru;

orzeczenie wydane po uprawomocnieniu się wyroku;

orzeczenia, których zaskarżenie w drodze środka zaskarżenia od prawomocnego wyroku byłoby całkowicie bezzasadne;

orzeczenia o zawieszeniu, zakończeniu lub umorzeniu postępowania egzekucyjnego;

orzeczenia o unieważnieniu sprzedaży;

orzeczenia o wykonaniu prawa pierwokupu lub wykupu;

postanowienie o odrzuceniu wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub część takiego postanowienia;

postanowienie o oddaleniu wniosku o wszczęcie określonego rodzaju postępowania egzekucyjnego.

Skarga kasacyjna przysługuje od:

orzeczeń sądów apelacyjnych wydanych w postępowaniu likwidacyjnym, które nie wymagają przeprowadzenia prostych obliczeń matematycznych, orzeczeń wydanych w postępowaniu służącemu zweryfikowaniu oraz od zarzutów wniesionych przeciwko egzekucji;

pozostaje to bez uszczerbku dla przypadków, w których wniesienie skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego jest zawsze dopuszczalne.

Kwestie związane ze środkami zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym regulują przepisy art. 852–854 kodeksu postępowania cywilnego, z którym można się zapoznać [tutaj](#).

6 Czy istnieją ograniczenia dotyczące wykonywania orzeczeń, w szczególności odnoszące się do ochrony dłużnika lub terminów?

Tak, przewidziano ograniczenia odnoszące się do ochrony dłużnika. Niektóre z nich dotyczą zajęcia, podczas gdy inne to ograniczenia egzekucji wynikające z terminów przedawnienia.

Ograniczenia dotyczące zajęcia odnoszące się do ochrony dłużnika obejmują bezwzględną lub całkowitą ochronę przed zajęciem, względną ochronę przed zajęciem i częściową ochronę przed zajęciem określonych składników majątku dłużnika. Przewidziano również dwa dodatkowe ograniczenia: jedno jest związane z ochroną majątku wspólnego małżonków w przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego wyłącznie przeciwko jednemu z małżonków; drugie wynika z zasady proporcjonalności, zgodnie z którą zajęciu powinny podlegać wyłącznie składniki majątku niezbędne do zaspokojenia wierzytelności i pokrycia wydatków poniesionych w toku egzekucji.

Upływ czasu może również stanowić środek ograniczający możliwość przeprowadzenia egzekucji w przypadku przedawnienia. Po upływie określonych terminów prawo dochodzone w postępowaniu egzekucyjnym wygasa.

Poniżej wyjaśniono związek między wspomnianymi ograniczeniami a ochroną dłużnika i obowiązującymi terminami.

Składniki majątku objęte bezwzględną i całkowitą ochroną przed zajęciem

Poza mieniem niepodlegającym zajęciu na mocy przepisów szczególnych następujące składniki majątku są objęte bezwzględnym zakazem zajęcia:

niezbędne rzeczy lub prawa;

majątek będący własnością publiczną państwa lub innych publicznych osób prawnych;

rzeczy, których zajęcie stanowiłoby naruszenie dobrych obyczajów lub nie byłoby uzasadnione z uwagi na ich znikomą wartość rynkową;

przedmioty specjalnie przeznaczone dla celów publicznych praktyk religijnych;

grobowce;

przyrządy i przedmioty niezbędne osobom niepełnosprawnym oraz przyrządy i przedmioty przeznaczone do leczenia osób chorych.

Składniki majątku objęte względną ochroną przed zajęciem

Poza przypadkami, w których egzekucja służy odzyskaniu należności zabezpieczonej rzeczowo, majątek należący do państwa i innych publicznych osób prawnych, podmiotów wykonujących roboty publiczne lub realizujących koncesje na świadczenie usług publicznych lub organizacji charytatywnych, który jest specjalnie przeznaczony na realizację celów leżących w interesie publicznym, jest wyłączony z zajęcia.

Narzędzia i przedmioty niezbędne stronie, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, do wykonywania pracy zawodowej lub kształcenia zawodowego są również wyłączone z zajęcia, chyba że: strona wyrazi zgodę na ich zajęcie, egzekucja dotyczy zapłaty ceny ich zakupu lub kosztów naprawy lub zostają one zajęte jako składniki majątku rzeczowego przedsiębiorstwa.

Zajęciu nie podlegają również przedmioty o podstawowym znaczeniu dla gospodarstwa domowego znajdujące się w faktycznym miejscu zamieszkania strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, z wyjątkiem sytuacji, gdy egzekucja dotyczy zapłaty za te przedmioty lub kosztów ich naprawy.

Składniki majątku podlegające częściowemu zajęciu

Dwie trzecie pensji, wynagrodzenia i świadczeń okresowych netto otrzymywanych w postaci emerytury lub innych świadczeń społecznych, płatności z tytułu ubezpieczenia, odszkodowania z tytułu wypadku, renty dożywotniej lub wszelkich innych świadczeń zapewniających dłużnikowi środki utrzymania nie podlegają zajęciu.

Do celów obliczania części netto wyżej wymienionych świadczeń uwzględnia się wyłącznie składki wymagane z mocy prawa.

Dla kwoty niepodlegającej zajęciu wyznaczono górny pułap stanowiący równowartość trzech krajowych płac minimalnych w chwili każdego zajęcia, a minimalny próg stosowany w przypadku, gdy dłużnik nie ma żadnych innych źródeł dochodu, stanowi równowartość jednej krajowej płacy minimalnej.

Powyższe pułapy i progi nie mają zastosowania w sytuacji, gdy wierzytelność będąca przedmiotem egzekucji ma postać świadczenia alimentacyjnego – w takim przypadku zajęciu nie podlega kwota odpowiadająca pełnej wartości świadczenia nieskładkowego.

W przypadku zajęcia środków pieniężnych lub salda bieżącego rachunku bankowego zajęciu nie podlega kwota łączna stanowiąca równowartość jednej krajowej płacy minimalnej lub, w przypadku zobowiązań alimentacyjnych, kwota odpowiadająca pełnej wartości świadczenia nieskładkowego. (Wspomniane powyżej pełna i częściowa ochrona przed zajęciem nie mają charakteru kumulatywnego.)

Po rozważeniu kwoty i charakteru dochodzonego roszczenia oraz potrzeb strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, i członków jej rodziny sąd może, w wyjątkowych okolicznościach i na wniosek strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, zmniejszyć część dochodu tej strony, którą można zająć, na okres, jaki sąd uzna za zasadny, a nawet całkowicie wyłączyć ją z zajęcia na okres nie dłuższy niż jeden rok.

Ochrona przed zajęciem sum pieniężnych lub depozytów bankowych

Sumy pieniężnych lub depozytów bankowych wynikających z zaspokojenia roszczenia, w przypadku którego nie można było dokonać zajęcia, nie można zająć, tak samo jak pierwotne roszczenie nie mogło stanowić podstawy zajęcia.

Ograniczenia dotyczące zajęcia majątku wspólnych w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym przeciwko jednemu z małżonków

Jeżeli w toku postępowania egzekucyjnego wszczętego wyłącznie przeciwko jednemu z małżonków dojdzie do zajęcia majątku wspólnego małżonków z uwagi na fakt, że majątek strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, jest niewystarczający, małżonek dłużnika otrzymuje zawiadomienie z pouczeniem o możliwości wystąpienia – w terminie 20 dni – o podział majątku lub przedstawienia zaświadczenia potwierdzającego, że takie postępowanie zostało wszczęte, pod rygorem kontynuowania egzekucji z majątku wspólnego.

Po wystąpieniu o podział majątku lub załączeniu stosownego zaświadczenia egzekucja zostaje zawieszona do chwili dokonania podziału. Jeżeli wskutek takiego podziału zajęte składniki majątku nie przypadną stronie, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, dopuszcza się możliwość zajęcia innych przypadły tej stronie składników majątku, przy czym w takiej sytuacji uprzednio dokonane zajęcie pozostaje w mocy do chwili dokonania nowego zajęcia.

Przepisy ogólne regulujące kwestie związane z majątkiem podlegającym zajęciu oraz z ograniczeniami w przedmiocie zajęcia zostały ustanowione w art. 735–747 [kodeksu postępowania cywilnego](#).

Ograniczenia w zakresie zajęcia wynikające z zasady proporcjonalności

Zajęcie ogranicza się do składników majątku niezbędnych do pokrycia kwoty zadłużenia będącego przedmiotem egzekucji oraz przewidywanych kosztów egzekucji, które na potrzeby przeprowadzenia zajęcia i bez uszczerbku dla późniejszego postępowania w przedmiocie restrukturyzacji zadłużenia szacuje się na 20%, 10% i 5% kwoty podlegającej egzekucji, w zależności od tego, czy wspomniana kwota mieści się w granicach pułapu wyznaczonego dla sądu okręgowego, przekracza ten pułap, ale jest niższa od czterokrotności pułapu wyznaczonego dla sądu apelacyjnego, bądź przekracza tę ostatnią wartość. Wartość przedmiotu sporu stanowiąca pułap wyznaczony dla sądu okręgowego wynosi 5 000,00 euro, natomiast w przypadku sądu apelacyjnego jest to 30 000,00 euro (dane z 2021 r., kiedy to ostatnio zaktualizowano tę stronę). Obie te kwoty określono w art. 44 ustawy nr 62/2013 z dnia 26 sierpnia 2013 r., z którą można się zapoznać [tutaj](#).

Ograniczenia w zakresie egzekucji wynikające z terminu przedawnienia

Co do zasady, ochrona sądowa (której istnienie lub ustanowienie zależy od woli stron) podlega przedawnieniu, jeżeli strony nie skorzystają z niej w terminie przewidzianym w ustawie.

Sąd nie może z urzędu wyznaczyć terminu przedawnienia. Aby termin przedawnienia mógł zostać uznany za skuteczny, musi się na niego powołać – na drodze sądowej lub pozasądowej – osoba, która wywodzi z niego skutki prawne, jej pełnomocnik lub, jeżeli osoba ta nie posiada zdolności do czynności prawnych, prokurator.

Po upływie terminu przedawnienia beneficjent (dłużnik) może odmówić uiszczenia płatności lub zakwestionować – w dowolny sposób – wykonanie prawa, które uległo przedawnieniu. Jeżeli postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte przeciwko danej osobie, dłużnik, wobec którego ma zostać przeprowadzona egzekucja, może wnieść sprzeciw wobec egzekucji, wytaczając powództwo w sprawie zwrotu zajętego mienia, w którym podniesie kwestię przedawnienia.

Termin na wniesienie sprzeciwu wobec egzekucji wynosi 20 dni od dnia doręczenia wezwania do stawienia się przed sądem.

Dłużnik nie może jednak dochodzić odzyskania (zwrotu) płatności ratalnej, której dokonał dobrowolnie, aby spełnić przedawnione zobowiązanie, nawet jeżeli nie wiedział, że uległo ono przedawnieniu. Zasada ta obowiązuje w odniesieniu do wszystkich form zaspokojenia przedawnionego prawa, a także do uznawania lub udzielania gwarancji.

Wierzyciele dłużnika i osoby trzecie posiadające prawnie uzasadniony interes w stwierdzeniu przedawnienia roszczenia mogą podnieść kwestię przedawnienia przeciwko wierzycielowi egzekwującemu, nawet jeżeli dłużnik zrzekł się takiego prawa. Jeżeli jednak dłużnik zrzekł się zarzutu przedawnienia, możliwość powołania się na przedawnienie przysługuje wierzycielom wyłącznie wówczas, gdy spełnione są przesłanki wszczęcia postępowania o uznanie czynności za bezskuteczną (*impugnação pauliana*) przewidziane w przepisach prawa cywilnego.

Jeżeli po otrzymaniu wezwania dłużnik nie powoła się na przedawnienie i zostanie na niego nałożony obowiązek spłaty, prawomocne orzeczenie wydane w sprawie pozostaje bez wpływu na uznane prawo jego wierzycieli.

Ogólny termin przedawnienia wynosi 20 lat, ale przewidziano również krótsze terminy przedawnienia.

Pięcioletni termin przedawnienia dotyczy:

rent dożywotnich i opłat za dzierżawę gruntu;

opłat za najem należnych od najemcy, nawet w przypadku jednokrotnej płatności;

opłat za najem długoterminowy;

odsetek umownych lub ustawowych, w tym odsetek brutto, oraz dywidend wypłacanych przez spółki;

spłaty kapitału wraz z należnymi odsetkami;

należnych świadczeń alimentacyjnych;
wszelkich innych okresowo odnawialnych płatności.

W prawie przewidziano terminy przedawnienia objęte domniemaniem ich dotrzymania, które stosuje się w następujących przypadkach:
roszczenia placówek zapewniających zakwaterowanie, wyżywienie lub napoje dotyczące zapewnianego przez nie zakwaterowania, wyżywienia lub napojów ulegają przedawnieniu po upływie sześciu miesięcy, bez uszczerbku dla dwuletniego terminu przedawnienia wskazanego poniżej;
roszczenia placówek zapewniających zakwaterowanie lub zakwaterowanie wraz z wyżywieniem i napojami uczniom lub studentom ulegają przedawnieniu po upływie dwóch lat, podobnie jak roszczenia placówek świadczących usługi w zakresie kształcenia, szkolenia, pomocy lub leczenia dotyczące świadczonych usług;
roszczenia przedsiębiorców dotyczące towarów sprzedanych osobie niebędącej przedsiębiorcą lub towarów nieprzeznaczonych do celów prowadzenia działalności gospodarczej ulegają przedawnieniu po upływie dwóch lat, podobnie jak roszczenia przedsiębiorców prowadzących działalność zawodową w danej branży dotyczące dostarczanych towarów lub produktów, wykonanych prac lub prowadzenia spraw innej osoby, w tym poniesionych wydatków, chyba że usługa służyła prowadzeniu działalności gospodarczej przez dłużnika;
roszczenia dotyczące usług świadczonych przez osoby wykonujące wolne zawody oraz roszczenia o zwrot powiązanych kosztów ulegają przedawnieniu po upływie dwóch lat.

Jeżeli dany termin przedawnienia określono w przepisach prawa cywilnego jako objęty domniemaniem jego dotrzymania, zastosowanie mają następujące zasady:

domniemanie dotrzymania terminu przedawnienia po jego upływie może zostać obalone wyłącznie za zgodą pierwotnego dłużnika lub osoby, na którą scedowano wierzytelność w drodze dziedziczenia;
zgoda wyrażona w postępowaniu pozasądowym jest ważna wyłącznie w przypadku, gdy udzielono jej na piśmie;
wierzytelność uznaje się za potwierdzoną, jeżeli dłużnik odmówi składania zeznań lub złożenia przysięgi przed sądem lub podejmie jakąkolwiek czynność prawną niedającą się pogodzić z domniemaniem dotrzymania terminu.

Zasady dotyczące przedawnienia praw uznanych na mocy wyroku lub tytułu egzekucyjnego są następujące:

w przypadku gdy w obowiązujących przepisach dla danego prawa przewidziano krótszy niż ogólny termin przedawnienia, nawet jeżeli ma on wyłącznie domniemany charakter, prawo to podlega ogólnemu terminowi przedawnienia, jeśli zostanie utrzymane w prawomocnym wyroku uznającym dane prawo lub w innym tytule egzekucyjnym;

jeżeli jednak wyrok lub inny tytuł dotyczy płatności ratalnych, które nie stały się jeszcze wymagalne, takie płatności ratalne w dalszym ciągu podlegają krótszemu terminowi przedawnienia.

W przepisach kodeksu cywilnego ustanowiono zasady regulujące rozpoczęcie biegu przedawnienia oraz jego zawieszenie i przerwanie. W przypadku wystąpienia przesłanek uzasadniających zawieszenie biegu przedawnienia (np. małoletni, służba wojskowa, siła wyższa, wina dłużnika) termin ten nie rozpoczyna się ani nie biegnie. W przypadku przerwania biegu przedawnienia nie uwzględnia się czasu, jaki już upłynął, i termin przedawnienia zaczyna biec na nowo.

Wierzyciel zainteresowany przerwaniem biegu przedawnienia może to zrobić, opierając się na jednym z poniższych dokumentów lub powołując się na taki dokument:

wezwanie do stawienia się przed sądem lub zawiadomienie sądowe dotyczące jakiegokolwiek czynności, która wskazuje – bezpośrednio lub pośrednio – na zamiar skorzystania z takiego prawa, bez względu na rodzaj postępowania, w którym dokonuje się tej czynności, nawet jeżeli określony sąd nie jest właściwy w danej sprawie.

W przypadku niezastosowania się do wezwania do stawienia się przed sądem lub zawiadomienia w terminie pięciu dni od daty ich otrzymania z przyczyn niezależnych od wnioskodawcy bieg terminu przedawnienia zostanie przerwany po upływie pięciu dni.

Uchylenie wezwania do stawienia się przed sądem lub zawiadomienia sądowego nie uniemożliwia przerwania biegu terminu przedawnienia na zasadach określonych w powyższych akapitach.

Do celów niniejszego artykułu wszelkie inne środki sądowe, za pomocą których osoba, przeciwko której może zostać wykonane prawo, uzyskuje wiedzę o czynności, uznaje się za równoważne wezwaniu do stawienia się przed sądem lub zawiadomieniu.

Uгода arbitrażowa, która przerywa bieg terminu przedawnienia w odniesieniu do dochodzonego prawa.

Uznanie prawa przed osobą, której to prawo przysługuje, przez osobę, przeciwko której to prawo może zostać wykonane.

Dorozumiane uznanie będzie skuteczne wyłącznie w przypadku, gdy wynika z faktów, które jednoznacznie wskazują na takie uznanie.

Przerwanie biegu terminu przedawnienia wywołuje następujące skutki (o ile przepisy nie stanowią inaczej):

nie uwzględnia się czasu, który już upłynął;

nowy termin przedawnienia rozpoczyna bieg od chwili wystąpienia zdarzenia skutkującego przerwaniem;

długość nowego terminu przedawnienia odpowiada długości pierwotnego terminu przedawnienia.

Ograniczenia w zakresie egzekucji związane z terminem wygaśnięcia prawa

Jeżeli – z mocy prawa lub zgodnie z wolą stron – prawo należy wykonać w określonym terminie, zastosowanie mają zasady dotyczące wygaśnięcia, chyba że w ustawie jest wyraźnie mowa o terminie przedawnienia.

Bieg terminu wygaśnięcia można wstrzymać wyłącznie przez podjęcie – w terminie ustawowym lub umownym – czynności, której prawo lub umowa przypisują skutek zawieszający. Samo wszczęcie postępowania o ustalenie stanu prawnego lub postępowania egzekucyjnego zapobiega wygaśnięciu prawa – w takim przypadku nie zachodzi konieczność doręczenia dłużnikowi wezwania. Jeżeli obowiązuje termin wyznaczony w umowie lub w przepisach dotyczących ochrony sądowej, uznanie takiej ochrony przez osobę, przeciwko której ma być ona wykorzystana, również zapobiega wygaśnięciu prawa. Bieg terminu wygaśnięcia może zostać wstrzymany lub przerwany wyłącznie w przypadkach przewidzianych w ustawie, a jeżeli w ustawie nie wyznaczono innego konkretnego terminu, wznowienie biegu terminu wygaśnięcia następuje z chwilą, w której prawa można wykonać zgodnie z prawem.

Sąd bada wygaśnięcie prawa z urzędu i w przypadku praw niezbywalnych można się na nie powołać na dowolnym etapie postępowania. Jeżeli postępowanie dotyczy ochrony sądowej stanowiącej podstawę wszczęcia postępowania egzekucyjnego, na wygaśnięcie prawa powinna się powołać osoba wywodząca z tego faktu skutki prawne (zwykle dłużnik / strona, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja).

Definicję i skutki terminu przedawnienia oraz termin wygaśnięcia określono w art. 309–340 kodeksu cywilnego, z którym można się zapoznać [tutaj](#).

Uwaga:

Informacje przedstawione w tym opracowaniu nie są wiążące dla punktu kontaktowego europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, sądów ani innych podmiotów i organów. Należy również zapoznać się z treścią obowiązujących aktów prawnych. Podlegają one regularnym aktualizacjom i zmianom wykładni na podstawie orzecznictwa.

Państwa [opinia](#) na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

This webpage is part of an EU quality network

Ostatnia aktualizacja: 20/12/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.